

Tom HOLLAND, **Dominion: The Making of the Western Mind**, Little, Brown, London, 2019., 1104 str.

U 2019. godini izdana je knjiga engleskog povjesničara Toma Hollanda *Dominion: The Making of the Western Mind* u kojoj autor istražuje utjecaj kršćanstva na povijest i kulturu Zapada. U djelu u kojem je stalni motiv Pavlova teologija i Nietzscheova filozofija autor obrađuje izabrane povijesne teme od Perzijskog Carstva kroz grčku i rimsku civilizaciju i srednji vijek, do moderne i suvremenih i aktualnih zbivanja.

Knjiga je podijeljena u tri poglavlja: »Antiquity« (41–332), »Cristendom« (332–596) i »Modernitas« (596–891), a svaki podnaslov počinje novim vremenom i mjestom radnje koje nas gotovo novinarskim stilom *in medias res* uvodi u situaciju toga razdoblja u kojem se likovi i događaji iz prošlog poglavlja na lijep i skladan način zrcale. Knjiga *Dominion* stavlja odlučujući naglasak na izvanredne pojedince i njihov utjecaj na kulturu i misao kršćanstva i Europe, a do izražaja dolazi Hollandovo umijeće pripovijedanja, koje je stekao kao izvrstan student engleskog jezika i književnosti na Cambridgeu, te kao pisac horor-romana o vampirima u doba Lorda Byrona – koji je bio tema njegova nikad završenoga doktorskog rada. Nakon romana, Holland je izdao nekoliko povijesnih knjiga koje se bave temama poput Grčko-perzijskih ratova, zadnjih dana Rimske Republike, o kršćanstvu u kasnom srednjem vijeku te o porijeklu islama.

U prvom poglavlju u podnaslovu »Athens« (42–85) obrađen je dio povijesti od velikih perzijskih vladara do Ciceronova doba s posebnim naglaskom na monoteizam, dualizam i grčku filozofiju. U podnaslovu »Jerusalem« (85–138) tematiziraju se osnovne postavke židovstva te je prikazana povijest židovskog naroda i njihov suživot s Rimljanima do u vrijeme Pompeja. Zatim se autor u podnaslovu »Mission« (138–181) bavi Pavlovim poslanicama, situacijom pojedinih zajednica kojima se Pavao obraća te teološkim postavkama tih poslanica, poglavito one koja je upućena Galaćanima. U podnaslovu »Belief« (181–230) opisana su stoljeća u kojima prevladavaju napetosti između hereza i pravovjerja. Osim toga opisana je i donatistička hereza te prvi ekumenski Sabor u Niceji 325. godine. Kršćanski caritas i eshatologija u antici teme su poglavlja »Charity« (230–267) i »Heaven« (267–300), dok se poglavlje »Exodus« (300–332) bavi velikim promjenama koje je Europa proživjela u 7. stoljeću.

U drugom poglavlju podnaslov »Conversion« (333–367) bavi se pokršćavanjem germanskih naroda, dok se u poglavlju »Revolution« (367–408) prati povijest papinstva u 12. stoljeću. Nastanak i razvoj prosjačkih redova te njihov utjecaj na kulturu i civilizaciju Europe tema je podnaslova »Persecution« (408–448) i »Flesh« (448–483). U podnaslovu »Apocalypse« (483–519) autor obrađuje povijest kršćanstva u doba pokreta wycliffovaca i husita, a u podnaslovu »Reformation« (519–559) autor istražuje nastanak i razvoj reformacije. U poglavlju »Cosmos« (559–596) riječ je o događanjima na sceni svjetske povijesti u prvoj polovici 17. stoljeća.

U trećem poglavlju podnaslov »Spirits« (597–636) opisuje duhovne pokrete u Engleskoj u 17. stoljeću, poglavito za vrijeme građanskih ratova. U podnaslovu »Enlightenment« (636–678) obrađeno je prosvjetiteljstvo, a glavni protagonisti tog poglavlja su Voltaire i Diderot. Odnos svetog i profanog u kršćanstvu u odnosu na hinduizam tema je podnaslova »Reli-

gion« (678–714), dok podnaslov »Science« (714–754) opisuje početke moderne znanosti kroz priču o Charlesu Darwinu i utjecaju njegova djela *O podrijetlu vrsta*. Prva polovica 20. stoljeća obrađena je u podnaslovu »Shadow« (754–801) u kojem su opisani predvodnici umjetnosti, znanosti, filozofije i politike toga doba. Promjena percepcije kršćanstva i pojma ljubavi od 60-ih nadalje opisana je kroz povijest Martina Luthera Kinga i Beatlesa, čiji slogan »All you need is love« služi kao *Leitmotiv* podnaslova »Love« (801–845). U posljednjem podnaslovu »Woke« (845–891) autor istražuje aktualna zbivanja, između ostalog, izbjegličku krizu 2015. godine, recepciju romana *The Handmaid's Tale* i #MeToo pokret.

Niko Petković